

Maes Llafur Cytûn

Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg
Awdurdod Lleol Ceredigion

Cyflwyniad

Yn unol â gofynion statudol Cwricwlwm i Gymru, 'Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg' (CGM) yw'r enw a roddir bellach i Addysg Gefyddol. Yn sgîl Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 ac yn sgîl ymrwymïadau i ddarparu canllawiau ychwanegol ar agweddau penodol ar y cwricwlwm, gwnaethpwyd ychwanegiadau a diweddariadau pellach i ganllawiau fframwaith Cwricwlwm i Gymru gan gynnwys ychwanegiadau mewn perthynas â'r canllawiau Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Fel un o ofynion statudol Cwricwlwm i Gymru ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed, mae Crefydd, Gwerthedd a Moeseg yn rhan o Faes y Dyniaethau. Mae'r Maes hwn yn cynnwys daearyddiaeth, hanes, Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg ac astudiaethau busnes. Mae'r disgyblaethau hyn yn rhannu llawer o'r un themâu, cysynïadau a sgiliau trosglwyddadwy ac yn cynnwys eu gwybodaeth a'u sgiliau eu hunain hefyd.

Mae CGM yn dal i gael ei benderfynu'n lleol ac felly, yn ogystal ag ytyried gofynion cwricwlwm i Gymru Canllawiau Fframwaith ar Hwb, rhaid i bob ysgol yn ALI Ceredigion roi sylw i Faes Llafur Cytûn Ceredigion ar gyfer CGM wrth ddylunio eu cwricwlwm.

Cyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol yw monitro darpariaeth statudol CGM, ac maent yn cael eu cefnogi i wneud hyn gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog Sir Ceredigion ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Mae'n ofynnol yn gyfreithiol i bob awdurdod lleol sefydlu a chefnogi Cynhadledd Maes Llafur Cytûn er mwyn paratoi maes llafur CGM i'w fabwysïadu gan yr awdurdod lleol.

Mabwsïadwyd Canllawiau Statudol Cwricwlwm i Gymru ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ar Hwb fel Maes Llafur Cytûn newydd Sir Ceredigion ar gyfer CGM ar y 7fed o Fawrth, 2022, yn dilyn argymhelliad ffurfiol i'r ALI gan y Gynhadledd Maes Llafur Cytûn ar 3ydd o Fawrth, 2022. Ni fwriedir i'r Maes Llafur Cytûn hwn fod yn gynllun gwaith. Mae'n darparu fframwaith y gall pob ysgol ddylunio ei chwricwlwm lleol ei hun orau sy'n cynnwys CGM o fewn MDaPh y Dyniaethau. Fodd bynnag, bydd yn ofynnol i bob ysgol a lleoliad a gynhelir ystyried y maes llafur cytunedig, gan gynnwys ysgolion sydd â chymeriad crefyddol, wrth gynllunio elfen maes llafur cytunedig eu darpariaeth Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg.

Gellir gweld canllawiau statudol CGM Llywodraeth Cymru ar wefan Hwb:

[Y Dyniaethau: Cynllunio eich cwricwlwm - Hwb \(gov.wales\)](#)

Gwelir gwybodaeth bellach yn y crynodeb am ofynion y ddeddfwriaeth ar Hwb:

[Crynodeb o'r ddeddfwriaeth - Hwb \(gov.wales\)](#)

Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn y Cwricwlwm (CGM)

Gall Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn y Cwricwlwm i Gymru wneud cyfraniad unigryw tuag at gyflawni'r pedwar diben i bob dysgwr. Nod Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yw paratoi dysgwyr yng Nghymru, fel dinasyddion cyfrifol a gwybodus, ar gyfer bywyd a gwaith mewn byd amrywiol sy'n newid yn gyflym.

Un o nodweddion pedwar diben y cwricwlwm yw y caiff dysgwyr eu cefnogi i ddatblygu'n unigolion iach a hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas. Mae gan Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg lawer o gyfraniadau gwerthfawr ac unigryw i'w gwneud i gwrdd â'r diben hwn a'r dibenion eraill. Mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig wedi'u nodi yng Nghod yr Hyn sy'n Bwysig ac maen nhw'n cynnwys y cysyniadau allweddol ar gyfer pob Maes.

Erbyn iddyn nhw gyrraedd 16 oed, dylai'r dysgwyr fod:

- yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n barod i ddysgu gydol eu bywydau
- yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith
- yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd
- yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas

Mae'n hanfodol bod agwedd ar CGM yn berthnasol ac yn ystyrlon i ddisgyblion ar eu gwahanol gamau o ddatblygiad meddyliol ac emosiynol. Mae'n hanfodol ystyried sut rydym yn ei addysgu a pham rydym yn addysgu'r agweddau a ddewisir ar grefydd, gwerthoedd a

moeseg.

Dylai dysgwyr gael cyfleoedd i:

- archwilio ac ymwneud â chwestiynau eithaf ac athronyddol;
- ymgymryd ag ymholiadau ac ymwneud â ffynonellau doethineb ac athroniaethau;
- datblygu a mynegi eu safbwyntiau gwybodus eu hunain;
- defnyddio eu gwybodaeth a dealltwriaeth;
- ystyried ym mha ffyrdd y mae crefydd ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol wedi dylanwadu ar brofiadau dynol drwy gydol hanes;
- gwerthuso a defnyddio tystiolaeth o amrywiaeth o ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol er mwyn mynd i'r afael â materion egwyddorol a moesol hanesyddol;
- ymateb yn sensitif i grefydd ac argyhoeddiadau athronyddol anghrefyddol;
- datblygu gwerthoedd pendant a sefydlu eu credoau egwyddorol a'u hysbrydolrwydd;
- trafod eu safbwyntiau eu hunain a safbwyntiau pobl eraill ar amrywiaeth o faterion, a myfyrio arnyn nhw.

Amser Cwricwlwm

Ar bob cam dilyniant, mae angen digon o amser ac adnoddau i ddarparu cwrs astudio effeithiol a chydlynol. Fel elfen orfodol o'r Cwricwlwm ar gyfer Cymru, dylai CGM fod â thegwch â disgyblaethau eraill o fewn MDaPh y Dyniaethau.

Cynulleidfa

Mae'r canllawiau ar Grefydd, Gwerthoedd a Moeseg ym Maes y Dyniaethau wedi cael eu hysgrifennu i fod yn hygyrch i bawb sy'n gyfrifol am gynllunio cwricwlwm. Bydd yn rhaid i'r canlynol ystyried y canllawiau wrth gynllunio cwricwlwm:

- pennaeth ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- corff llywodraethu ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- darparwr addysg feithrin a ariennir nas cynhelir
- yr athro sy'n gyfrifol am uned cyfeirio disgyblion
- pwyllgor rheoli uned cyfeirio disgyblion
- person sy'n darparu addysgu a dysgu ar gyfer plentyn ac eithrio mewn ysgol a gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir neu uned cyfeirio disgyblion yn rhinwedd trefniadau a wneir o dan adran 19A o Ddeddf Addysg 1996 (p. 56)
- awdurdod lleol yng Nghymru

Gall y canllawiau hefyd fod yn ddefnyddiol i ymarferwyr, consortia rhanbarthol, cyrff dyfarnu, Estyn, undebau athrawon, sefydliadau crefyddol, sefydliadau anghrefyddol, rhieni a gofalwyr a chyrrff eraill yng Nghymru sydd â diddordeb mewn Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Nid oes rhaid i'r cyrff hyn ystyried y canllawiau ond gall fod yn ddefnyddiol ac yn addysgiadol iddyn nhw gyfeirio atyn nhw er mwyn deall cynnwys cwricwlwm lleoliad penodol yn well.

Datblygiad Ysbrydol

Yng nghyd-destun Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg, mae datblygiad ysbrydol yn ymwneud â'n gallu naturiol i chwilio am yr hyn sy'n bwysig mewn bywyd, ei fynegi a'i ddeall, ac i gwestiynu pwy ydym ni a pham rydym ni yma.

Gall datblygiad ysbrydol gynnwys crefydd neu beidio. Drwy brofi cydberthnasau a myfyrion arnyn nhw, gall datblygiad ysbrydol ddod i'r amlwg yn y canlynol: hunanymwybyddiaeth mewn perthynas â phobl eraill; cysylltiadau â'r byd ehangach a'r byd naturiol (ac, i rai pobl, â phŵer uwch neu realiti eithaf); creadigrwydd a mynd y tu hwnt i'r cyffredin; archwilio cwestiynau eithaf ac ystyried ystyr a phwrpas.

Cydaddoli

Mae Deddf Diwygio Addysg 1988 a Chylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig yn nodi'r gofynion ar gyfer addoli ar y cyd mewn ysgolion yng Nghymru. Mae'r gofynion hyn yn berthnasol i ddisgyblion mewn ysgolion a gynhelir ar wahân i ysgolion arbennig. Nid yw'r gofynion yn gymwys i golegau addysg bellach neu i ysgolion meithrin neu ddosbarthiadau meithrin mewn ysgolion babanod neu ysgolion cynradd.

Mae Rheoliadau Addysg (Ysgolion Arbennig) 1994 yn nodi'r gofynion ar gyfer addoli ar y cyd mewn ysgolion arbennig.

Dyma'r gofynion:

- rhaid i ysgolion ddarparu addoli ar y cyd bob dydd ar gyfer pob disgybl cofrestredig
- dylai'r rhan fwyaf o weithredoedd addoli ar y cyd ym mhob tymor fod yn gyfan gwbl neu'n bennaf o gymeriad Cristnogol yn fras; mae hyn yn golygu y dylent adlewyrchu traddodiadau eang y gred Gristnogol heb fod yn unigryw i unrhyw enwad Gristnogion penodol
- gall addoli ar y cyd ddigwydd ar unrhyw adeg yn ystod y diwrnod ysgol.
- gellir darparu addoli ar y cyd i ddisgyblion mewn unrhyw grŵp o faint, er enghraifft, fel dosbarth, grŵp blwyddyn, grŵp cyfnod neu gymuned ysgol gyfan
- dylai addoli ar y cyd ystyried cefndiroedd, oedranau a doniau'r disgyblion dan sylw.
- nid oes gofyniad cyfreithiol i ddarparu addoli ar y cyd ar gyfer disgyblion o dan bump oed.
- gall rhiant ofyn i'w plentyn gael ei esgusodi rhag addoli ar y cyd ac mae'n rhaid i ysgolion gytuno i geisiadau o'r fath. Nid oes rhaid i rieni roi rhesymau dros eu dewis.

CYNLLUNIO EICH CWRICWLWM AR GYFER CREFYDD, GWERTHOEDD A MOESeg

Wrth gynllunio a datblygu'r cwricwlwm, rhaid cynnwys cyfleoedd i ddysgu ac ystyried [themâu](#)

[trawsgwricwlaidd](#) o fewn y Cwricwlwm i Gymru lle bo hynny'n briodol. Y themâu trawsgwricwlaidd hyn yw:

- addysg gyrfaoedd a phrofiadau sy'n gysylltiedig â byd Gwaith,
- hawliau dynol, amrywiaeth,
- cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol ac
- addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Mae hefyd yn bwysig ystyried [sgiliau trawsgwricwlaidd](#) llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol, yn ogystal â'r [sgiliau sy'n hanfodol i'r pedwar diben](#) (creadigrwydd ac arloesedd, meddwl yn feirniadol a datrys problemau, effeithiolrwydd personol, cynllunio a threfnu) wrth gynllunio'r cwricwlwm.

Wrth gwireddu eu cwricwlwm, bydd angen i ysgolion a lleoliadau benderfynu ar y ffordd orau o gynnwys Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg o fewn Maes y Dyniaethau. Er enghraifft, gellir cynllunio'r cwricwlwm mewn ffordd integredig, amlddisgyblaethol, ryngddisgyblaethol neu ddisgyblaethol.

Wrth gynllunio a pharatoi eich cwricwlwm CGM, gweler isod ddolenni a fydd yn mynd â chi i adrannau perthnasol y canllawiau ar wefan Hwb:

[Y Dyniaethau: Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig - Hwb \(gov.wales\)](#)

[Y Dyniaethau: Egwyddorion cynnydd - Hwb \(gov.wales\)](#)

[Y Dyniaethau: Cynllunio eich cwricwlwm - Hwb \(gov.wales\)](#)

Wrth i ddysgwyr symud ymlaen, dylent gael mwy o gyfleoedd i ymgysylltu â gwahanol ddisgyblaethau ac i arbenigo ynddynt. Dylai'r broses hon cael eu cefnogi gan addysgu sy'n arbenigo mewn disgyblaeth, sydd, ynghyd â'r ymagwedd amlddisgyblaethol at ddylunio'r cwricwlwm, baratoi dysgwyr sy'n ceisio arbenigo ymhellach yn ystod dysgu ôl-16. Bydd hyn yn gofyn i arbenigwyr addysgu CGM ac arbenigwyr i gael mewnbyn wrth ddylunio CGM o fewn y dyniaethau. Er y dylai dysgwyr gael cyfleoedd i arbenigo, rhaid i'r cwricwlwm barhau'n eang a chytbwys, a dylai pob dysgwr barhau i ddefnyddio dysgu o bob MDaPh drwy gydol eu hamser mewn addysg orfodol, sy'n cynnwys yr elfen orfodol o GGM.

Creu cysylltiadau

Wrth gynllunio'r cwricwlwm mewn ysgolion a lleoliadau, dylid archwilio cysylltiadau a rhyngddibyniaethau clir rhwng Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r Meysydd eraill fel rhan o [gwricwlwm cyfannol](#). Dylid defnyddio'r cysylltiadau a'r rhyngddibyniaethau hyn wrth gynllunio'r cwricwlwm, a dylai ymarferwyr gydweithio'n greadigol er mwyn cefnogi dysgwyr i wireddu pedwar diben y cwricwlwm.

Dylai ysgolion a lleoliadau hefyd ymrechu i wneud cysylltiadau â gwahanol enwadau a grwpiau ffydd er mwyn ehangu ar brofiadau CGM eu dysgwyr er mwyn datblygu eu dealltwriaeth o'u cynefin eu hunain o fewn hanes a thraddodiadau Sir Ceredigion a Chymru.

Ôl-16

Yng Nghwricwlwm i Gymru, mae statws gorfodol CGM wedi'i ddileu ar gyfer Blwyddyn 12 a13. Felly, mae CGM bellach yn ddewisol ar gyfer y dysgwyr hyn. Fodd bynnag, nid yw hyn yn atal ysgolion unigol sydd â Chweched Dosbarth rhag amserlennu CGM. Mae gan y Chweched Dosbarth yr hawl i 'optio i mewn' i CGM a'r ysgol yn gyfreithiol yn gorfod darparu CGM ar gyfer y dysgwyr hynny ar gais.

Mae rhagor o wybodaeth am GGM Ôl-16 ar gael yma:

[Crynodeb o'r ddeddfwriaeth - Hwb \(gov.wales\)](#)

Yr hawl i eithrio rhag Cwricwlwm Cymru

O fis Medi 2022, ni fydd hawl gan rieni i dynnu'n ôl o GGM. Mae rhagor o wybodaeth am yr hawl i gael eithriad ar gael yn y crynodeb cyfreithiol ar Hwb:

[Crynodeb o'r ddeddfwriaeth - Hwb \(gov.wales\)](#)

Cwynion

O dan y Ddeddf Addysg, rhaid i'r ALI ddarparu trefniadau lleol ar gyfer ymdrin â Chwynion. Felly bydd y Cyngorau Ymgynghorol Sefydlog ar CGM yn ystyried cwynion am ddarpariaeth CGM (neu ddiffyg darpariaeth CGM). Bydd y trefniant hwn yn rhoi'r cyfle i rieni ac eraill sicrhau darpariaeth CGM briodol ymhob ysgol yn Sir Ceredigion.